

Základní škola Komenského Slavkov u Brna, příspěvková organizace

Komenského náměstí 495, 684 01 Slavkov u Brna, IČ: 4627 0931

tel.: 515 534 910 – ředitelka, 515 534 911/912 – zástupkyně, 515 534 913 – kancelář, 515 534 927 – družina

web: www.zskomslavkov.cz, e-mail: reditelka@zskomslavkov.cz, podatelna@zskomslavkov.cz

Krizový plán školy

Obecné informace

Název školy:	Základní škola Komenského Slavkov u Brna, příspěvková organizace
Adresa:	Komenského nám. 495, 684 01 Slavkov u Brna
Platnost od:	1.9.2021
Č.j.:	ZSSK651/2021
Vypracovala:	PhDr. Martina Tesaříková, metodik primární prevence
Schválila:	Mgr. Věra Babicová, ředitelka školy

Organizace školy – školský preventivní tým

Název a adresa školy	Základní škola Komenského Slavkov u Brna, příspěvková organizace
Zřizovatel	Město Slavkov u Brna
Ředitelka školy	Mgr. Věra Babicová
Telefon, e-mail	515 534 910, 732 638 459; reditelka@zskomslavkov.cz
Zástupce ředitelky pro výchovnou oblast	PhDr. Hana Frimmerová
Telefon, e-mail	515 534 911; hanafrimmerova@zskomslavkov.cz
Zástupce ředitelky pro vzdělávací oblast	Mgr. Renáta Macharová
Telefon, e-mail	515 534 912; renatamacharova@zskomslavkov.cz

Metodik primární prevence	PhDr. Martina Tesaříková
Telefon, e-mail	515 534 923; martinatesarikova@zskomslavkov.cz
Výchovný poradce 1. st.	Mgr. Šárka Povolná
Telefon, e-mail	515 534 920; sarkapovolna@zskomslavkov.cz
Výchovný poradce 2. st.	PhDr. Hana Frimmerová
Telefon, e-mail	515 534 911; hanafrimmerova@zskomslavkov.cz

Speciální pedagog	Mgr. Markéta Matyášová
Telefon, e-mail	515 534 920; marketamatyasova@zskomslavkov.cz
Školní psycholog	Mgr. Michaela Šimáčková
Telefon, e-mail	515 534 925; michaelasimackova@zskomslavkov.cz
Kariérový poradce	Mgr. Martin Bauer
Telefon, e-mail	515 534 929, martinbauer@zskomslavkov.cz

Základní škola	Počet tříd	Počet žáků
1. stupeň	13	275
2. stupeň	15	382
Celkem	28	657

Příloha č.1

Zápis ze schůzky s rodiči

Dne _____

Jméno žáka/žákyně: _____

Škola, třída, ročník:

Účastníci jednání:

Zákonní zástupci žáka

Třídní učitel

MPP/výchovný poradce

Vedení školy

Předmět jednání

Výchovná opatření

Zapsal/a dne: _____

Příloha č. 2

Zápis události – popis incidentu

Incident/problém

Žák:

Dne:

Popis události:

Sepsala: jméno a podpis.....

Dozorující učitel: jméno a podpis.....

TU: jméno a podpis

Žák: jméno a podpis

Zapsal dne:

Čas události:hod.....min

Příloha č.3

ZÁPIS Z JEDNÁNÍ

Téma:		
Místo:		
Datum:		
Jména zúčastněných	Pozice	Podpis
Obsah jednání	Odpovídá, termín	

Ve Slavkově u Brna

Dne:

Podpis:

Hlavní cíl krizového plánu:

Cílem krizového plánu je eliminovat nebo minimalizovat škody v případě, kdy dojde k projevům rizikového chování ve školním prostředí, vytvořit ve škole bezpečné a respektující prostředí. Jsou zde popsány postupy, kterými se pedagogičtí pracovníci řídí. Krizový plán školy upravuje zásady jednotného postupu pracovníků školy. Tyto postupy jsou závazné pro všechny pracovníky školy v případech podezření či výskytu šikany, návykových látek a jiných nastalých situací mezi žáky.

Krizový plán je součástí Minimálního preventivního programu a Školního řádu školy.

Krizovou situaci rozumíme situaci, která může vyžadovat přerušení vyučování v dané třídě a oddělení jednoho či více žáků od ostatních žáků ve třídě. Krizový plán je k dispozici na webových stránkách školy a ve sborovně školy.

Krizový plán je zpracován dle Metodického doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních – Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28.

Schválen pedagogickou radou dne 1.9.2021 (doporučené postupy jsou závazné pro všechny pedagogické pracovníky).

Krizový plán se zaměřuje na:

1. Návykové látky – alkohol, omamné látky, psychotropní látky
2. Tabakismus
3. Krádeže, vandalismus
4. Šikana
5. Kybersikana
6. Rasismus a xenofobie
7. Sexuálně rizikové chování
8. Syndrom CAN – syndrom týraného dítěte
9. Poruchy příjmu potravy
10. Záškoláctví
11. Agresivní chování

Školský preventivní tým:

Mgr. Věra Babicová – ředitelka školy

Mgr. Renáta Macharová, PhDr. Hana Frimmerová – zástupkyně ředitele školy

PhDr. Martina Tesaříková – metodik primární prevence, sociální pedagog

Mgr. Šárka Povolná – výchovný poradce pro 1.stupeň ZŠ

PhDr. Hana Frimmerová – výchovný poradce pro 2. stupeň ZŠ

Mgr. Markéta Matyášová – speciální pedagog

Mgr. Michaela Šimáčková – školní psycholog

Mgr. Martin Bauer – kariérové poradenství

O pohovoru s žákem nebo jeho zákonnými zástupci se vždy provede písemný zápis, kde se uvede datum, čas provedení zápisu, vznik a průběh incidentu a všechny dosud zjištěné důležité skutečnosti a domluvené závěry – způsob nápravy, případné další postupy či další domluvená setkání. Všichni přítomní zápis podepíší a obdrží jeho kopii. Odmítnutí podpisu či převzetí zápisu je také zaznamenáno.

Postup při řešení konzumace alkoholu ve škole

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je přísně zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, anebo je v konzumaci podporovat. V prostorách školy je zakázáno užívání alkoholu v době školního vyučování a na všech školních akcích. Do školy je zakázán vstup pod vlivem alkoholu.

Metodika řešení problému:

- Zabránit žákovi v další konzumaci, odebrat alkoholický vzorek za přítomnosti další osoby;
- Pedagogický pracovník posoudí, zda žákovi nehrozí nebezpečí, zda není v ohrožení na zdraví a na životě. V případě nutnosti je třeba zajistit nezbytnou pomoc a zavolat lékaře; Informovat vedení školy, metodika primární prevence, TU a zákonného zástupce;
- Pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování, je nutné informovat zákonného zástupce a zajistit, aby si ho odvedl domů. V případě nutnosti požádat o pomoc OSPOD;
- Sepsat zápis o události a nechat si ho podepsat;
- Udělení výchovného opatření dle pravidel daných Školním řádem;
- Při opakovaném přistižení informovat OSPOD;
- MPP a TU zváží zajištění vhodného preventivního programu zaměřeného na tuto problematiku pro třídní kolektiv;

❖ **V případě nálezu alkoholu v prostorách školy je nutné informovat vedení školy, MPP, tekutinu uložit jako důkaz a nepodrobovat ji žádnému testu. Následně zpracovat stručný záznam o události a předat MPP.**

❖ **V případě nálezu alkoholu u některého žáka je nutné alkohol zabavit, nepodrobovat ho žádnému testu, informovat vedení školy, TU, MPP, zákonné zástupce. Sepsat stručný záznam události a nechat podepsat žákem a zákonným zástupcem.**

Postup při řešení kouření ve škole

Prodávat tabákové výrobky osobám mladším 18 let je zakázáno. Zakázáno je nošení, distribuce a zneužívání tabákových výrobků v areálu školy a na akcích pořádaných školou. Ve škole je zakázáno užívat či prodávat tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření (bez ohledu na obsah nikotinu) a elektronické cigarety. Je rovněž zakázáno šňupání, sání, žvýkání tabáku nebo bylinných výrobků – jejich užívání může vést nebo se podílet na vzniku a rozvoji duševních poruch a poruch chování.

Metodika řešení problému:

- Zabránit žákovi v další konzumaci, odebrat vzorek za přítomnosti další osoby. Pedagogický pracovník posoudí, zda žákovi nehrozí nebezpečí, zda není ohrožen na zdraví a životě. V případě nutnosti je třeba zajistit nezbytnou pomoc a zavolat lékaře;
- Informovat vedení školy, metodika primární prevence, TU a zákonné zástupce;
- Pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování, je nutné informovat zákonné zástupce a zajistit, aby si ho odvezl domů. V případě nutnosti požádat o pomoc OSPOD;
- Sepsat zápis o události a nechat si ho podepsat;
- Udělení výchovného opatření dle pravidel daných Školním řádem;
- Při opakovaném přistižení informovat OSPOD;
- MPP a TU zváží zajištění vhodného preventivního programu zaměřeného na tuto problematiku pro třídní kolektiv;

❖ **V případě nálezu tabákových výrobků v prostorách školy je nutné informovat vedení školy a MPP, tabákový výrobek uložit jako důkaz a nepodrobovat ho žádnému testu. Následně zpracovat stručný zápis o události a předat MPP.**

❖ **V případě nálezu tabákových výrobků u některého žáka je nutné výrobek zabavit, nepodrobovat ho žádnému testu, informovat vedení školy, MPP, TU a zákonné zástupce. Sepsat stručný záznam o události a nechat podepsat žákem, zákonnými zástupci a předat kopii zápisu MPP.**

Postup při řešení konzumace, distribuce nebo nálezu omamných a psychotropních látek (OPL) ve škole

Do školy a na akce pořádané školou je přísný zákaz vstupu žákům pod vlivem OPL. Zakazuje se nošení, distribuce a zneužívání OPL v areálu školy a na akcích pořádaných školou.

Metodika řešení problému:

- Zabránit žákovi v další konzumaci, odebrat vzorek za přítomnosti další osoby;
 - Pedagogický pracovník posoudí, zda žákovi nehrozí nebezpečí, zda není ohrožen na zdraví a na životě. V případě nutnosti je třeba mu zajistit nezbytnou pomoc a zavolat lékaře;
 - Informovat vedení školy, MP, VP, TU a zákonného zástupce;
 - Pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování, je nutné informovat zákonného zástupce a zajistit, aby si ho odvezl domů. V každém případě je nutné požádat o pomoc OSPOD;
 - Sepsat zápis a nechat podepsat všemi stranami;
 - Udělení výchovného opatření dle pravidel daných Školním řádem;
 - Při opakovaném přistižení informovat OSPOD;
 - MP, VP a TU zváží zajištění vhodného preventivního programu zaměřeného na tuto problematiku pro třídní kolektiv;
 - Obdobný postup se volí i v případě příchodu žáka pod vlivem OPL;
- ❖ **V případě distribuce OPL žákem ve škole je nutné informovat vedení školy a MPP, celou skutečnost oznámit na Policii ČR (oznámení provede vedení školy). Jde o podezření ze spáchání trestného činu. Dále je třeba vyrozumět zákonného zástupce i OSPOD. Následně zpracovat stručný záznam o události.**
- ❖ **V případě nálezu OPL v prostorách školy je nutné výrobek zabavit, nepodrobovat ho žádnému testu, informovat vedení školy a MPP. Za přítomnosti dalšího pracovníka školy je třeba vložit látku do obálky, napsat místo, čas, a datum nálezu. Obálku zalepit a místo přelepu označit razítkem školy, podepsat a uložit v trezoru. Informovat Policii ČR.**

Postup školy při šetření zneužívání návykových látek nebo páchaní trestné činnosti, plnění oznamovací povinnosti I.

1. Šetření a výslech policií

Vstup Policie ČR do školy

Zaměstnanci školy se snaží o maximálně dobrou spolupráci, vzájemný respekt a vstřícnost. U šetření policií je vždy přítomen ředitel školy nebo zástupce ředitele školy. Pokud to není možné, je o něm alespoň ihned informován např. telefonicky.

- Policista je povinen prokázat se – stejnokrojem s identifikačním číslem nebo služebním průkazem nebo odznakem služby kriminální policie nebo ústním prohlášením „policie“.
- V případě pochybností o totožnosti policisty si zaměstnanec školy ověří totožnost telefonickým dotazem na pracoviště policie,
- Ředitel školy nebo jeho zástupce se seznámí s předmětem policejního úkonu a důvodů, jež k němu vedou. Předvolání a předvedení žáka, podání vysvětlení a výslech: Policie může vyžadovat podání vysvětlení, provádět výslech, předvolat nebo předvést žáka mimo školu. Výslech se provádí zpravidla policisty v občanském oděvu, převezení za použití civilního vozidla.
- Škola zajistí dohled dospělou osobou po celou dobu služebního zákroku i služebního úkonu, a to i v případě, že je proveden ve škole. Vše se písemně zaznamenává. Po ukončení procesu je žák předán zpět do školy nebo je předán zákonnému zástupci.
- Vyrozumění zákonných zástupců provádí policista předem (u osoby mladší 15 let informuje také orgán sociálně právní ochrany mládeže), v případě, že tak neučinil, informuje zákonné zástupce třídní učitel – o způsobu vyrozumění se domluví s policistou. Policista může úkon provést i v případě, že vyrozumění rodiče nelze zajistit a provedení úkonu nelze odložit. V případě, že by vyrozuměním rodičů bylo mařeno vyšetřování, vyrozumí škola zákonného zástupce bezprostředně po souhlasu policie. Podle zákona mohou být mladiství vyslýcháni i bez účasti osob vykonávajících dohled nad nezletilými.
- Na požádání policie ředitel školy poskytne vhodnou místnost k šetření žáka ve škole, zajistí také pedagogický dozor. Osoby přibrané k výslechu (dozor) mohou navrhnout odložení úkonu na pozdější dobu a v průběhu provádění takového úkonu navrhnout jeho přerušení nebo ukončení, pokud by provedení úkonu nebo pokračování v něm mělo nepříznivý vliv na psychický stav vyslýchané osoby. Pro děti a mládež platí v plné míře presumpce nevin.

2. Oznamování trestné činnosti

- V případě, že je zaměstnanec školy svědkem trestné činnosti nebo se o ní dozví, ohlásí to řediteli školy. Je proveden písemný zápis.
- Škola celou záležitost oznámí Policii ČR. Trestnou činností se rozumí užívání omamných látek, gamblerství, šikana, týrání, vraždy, loupeže, pohlavní zneužívání, znásilnění, majetková trestná činnost, dále vystavení šikaně či týrání, příp. jinému nežádoucímu zacházení ve škole i mimo školu.

Postup při řešení krádeže a vandalismu ve škole

Krádeže

- Žáci do školy nosí pouze věci potřebné k výuce, cenné věci s sebou nedoporučujeme nosit.
- Krádeže jsou protiprávním jednáním (viz Školní řád) a pokud se škola o takovém jednání dozví, je povinna tuto skutečnost ohlásit orgánům činným v trestním řízení nebo doporučit poškozenému (jeho zákonnému zástupci) obrátit se na tyto orgány.
- Pokud jsou tyto věci převzaty do úschovy, hradí je škola bez omezení.
- Žáci jsou vedeni tak, aby dokázali rozpoznat protiprávní jednání.
- V případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásí věc pedagogickému pracovníkovi školy.

Metodika řešení problému – postup při nahlášení krádeže žákem:

- O události pořídit záznam na základě výpovědi poškozeného
- Věc ohlásit Policii ČR nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce) o této možnosti.
- V případě, že je znám pachatel mladší 18 let, nahlásit věc orgánu sociálně právní ochrany dětí současně věc předat orgánům činným v trestním řízení.

Vandalismus

- Každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil a škola bude požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti.
- V rámci poučení o BOZP upozorňovat žáky na jednání, které vede k poškozování majetku a jak se takovému jednání vyhnout.

Metodika řešení problému – postup při vzniku škody:

- Vzniklé škodě na školním majetku je třeba vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka.
- V případě, že viníka škola zná, může na něm (zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody.
- Pokud nedojde mezi zákonným zástupcem nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

Krizové situace spojené s ohrožením násilím ve školním prostředí

Krizové situace spojené s ohrožením násilím ve školním prostředí zahrnují situace, které přicházejí:

1. z vnějšího prostředí:
 - lidé, kteří z různých důvodů, ať náboženských, rasových, osobních či psychických mají potřebu ublížit lidem ve svém okolí nebo je i připravit o život.
2. z vnitřního prostředí:
 - řešení konfliktů neadekvátním způsobem (šikana, kyberšikana, vandalismus), útok ze strany žáků, pracovníků školy nebo pedagogů.

Charakteristika útočníků:

- K útoku může dojít prakticky kdykoliv;
- Tito útočníci se zpravidla se svým plánem někomu pochlubí, hledají sympatizanty, snaží se o věci mluvit;
- Ve virtuálním světě (Facebook, Twitter, Blogy a různé diskuze) zveřejňují své násilnické názory, doplňují je fotografiemi;
- Mnohdy pokládají otázky typu: „Jaké by to byl, kdybych podminoval školu? Co kdybych někoho zabil atd.“;
- Někdy se i chlubí zpracovaným plánem útoku;

Všem těmto náznakům je třeba věnovat pozornost a neprodleně informovat (v případě žáků) rodiče, učitele, MP, VP a ti potom dle závažnosti Policii ČR. Žádné z rizik není vhodné podceňovat. V případě útoku neexistuje žádné opatření, které by zajistilo absolutní ochranu všech osob. Důležité je dbát na prevenci, být všímavý a nebýt lhostejný ke svému okolí.

Metodický postup ohrožení žáků a pedagogů jakoukoliv zbraní (nůž, střelná, bodná nebo sečná zbraň, výbušninou):

Pedagog:

1. Snažit se, aby žáci co nejrychleji zmizeli z místa útoku nebo z dosahu útočníka;
2. Uzamknout se s žáky v nejbližší uzamykatelné místnosti;
3. Postavit za dveřmi barikádu – použijte vše, co je po ruce (stoly, židle, skříně);
4. Zatáhnout žaluzie nebo rolety;
5. Pokusit se žáky uklidnit, ztlumit mobilní telefony. Ticho je důležité. Vypnout i vibrování telefonů;
6. Lehnout si na zem tak, aby byli všichni co nejméně zranitelní případnou střelbou skrz dveře;
7. Volat tísňovou linku. Oznámit kde jste a co se děje;
8. Nereagovat na osoby za dveřmi (útočník může předstírat zraněného, vystrašeného studenta nebo policistu);
9. V případě, že jste učinili všechny kroky a útočník se k vám přesto dostal, udělejte vše pro vaši ochranu;

Žáci:

1. Utíkejte, dostaňte se do bezpečí z dosahu útočníka. Nevracejte se pro věci;
2. Schovejte se v místnosti, zabarikádujte se;
3. Ztlumte mobilní telefon, vypněte vibrace;
4. Pokud můžete, volejte na tísňovou linku, varujte ostatní;

5. S nikým nemluvte přes dveře, záchranáři si k vám najdou cestu. Útočník se může vydávat za zraněného studenta nebo policistu;

Postup školy při diagnostice a vyšetřování šikany

Škola je povinna řešit šikanu ve škole a na akcích pořádaných školou, mimo školu je to věc policie a rodičů. Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Učitel je svědkem šikany – brutálního násilí:

Metodika vyšetřování:

- Bezprostřední záchrana oběti!
- Odvést oběť okamžitě ze třídy.
- Domluvit se s ostatními pedagogy na spolupráci při vyšetřování
- Pokračovat v pomoci a podpoře oběti (dát oběti napít, zajistit lékařské vyšetření)! Po návratu od lékaře nepouštět oběť zpět do třídy.
- Kontaktovat rodiče oběti – při rozhovoru s rodiči se vyvarovat slovu šikana, lépe je používat trápené nebo ubližované dítě. Hovořit s nimi „na rovinu“, ujistit je, že se konflikt řeší.
- Dohodnout se s rodiči, jakým způsobem bude zajištěna bezpečnost dítěte.
- Ohlásit celou věc policii.

Učitel se o šikaně od někoho dozví:

Metodika vyšetřování:

- Ověření situace
- Kontaktovat zákonné zástupce – (ne v přítomnosti dítěte!!), při rozhovoru s rodiči nemluvit o šikaně, pouze si ověřit signály (pomočování, zvraty v chování, noční děsy, poškozené věci, změny v chování, zhoršení prospěchu atd.
- Vyžádat souhlas rodičů k vyšetřování, zdůraznit zájem na bezpečí dítěte. · Podepsat souhlas k vyšetřování.
- Ve spolupráci s kolegy zahájit šetření.
- Nalezení vhodných svědků.

Metodika vyšetřování šikany:

- Upozornit na provádění zápisu.
- Nenaléhat, nechat je říct to, co chtějí.

- Mít při vyšetřování třetí osobu proti obvinění ze strany rodičů.
- Pokračuje pomoc a podpora oběti. Zajistit ochranu oběti – nechat ji bezpečně odejít ze školy (informovat rodiče) nebo zajistit její ochranu! Agresorům oznámit, jak budou postiženi v případě, že oběť znovu napadnou (např. při jakémkoli náznaku šikanování bude případ nahlášen policii).
- Ze všech jednání musí být vyhotoven zápis s podpisy všech zúčastněných.
- Pro potrestání agresora využít výchovných opatření – viz Školní řád. Při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách spolupráce zejména s PPP, orgánem sociálně právní ochrany dětí a Policií ČR.

Spolupráce školy s rodiči

1. Informovat rodiče na třídních schůzkách o problematice šikany
2. Při podezření na šikanování jednat s rodiči oběti i agresora.
3. Zachovat taktní přístup a důvěrnost informací.
4. Doporučit rodičům možnost porady s psychologem.
5. Zpřístupnit informace pro rodiče o varovných příznacích šikanování a kontaktech při vyhledávání pomoci na webových stránkách školy a na informačním panelu ve vestibulu školy.

Vybrané webové stránky:

www.bezpecnyinternet.cz/
www.seznamsebezpecne.cz
www.bezpecne-online.cz/
www.bezpecne-online.cz/internetova-poradna/
www.i-bezpecne.cz/
www.pomoc-online.cz/
www.horkalinka.cz/
www.linkabezpeci.cz
www.minimalizacesikany.cz
www.sikana.cz
www.internetporadna.cz
www.napisnam.cz

Postup při řešení záškoláctví

Jedním z hlavních úkolů pro učitele, rodiče, případně i pro psychology je vyšetření příčin záškoláctví. Ty jsou různé a nelze doporučit jediné, univerzální řešení. Náprava již rozvinutého záškoláctví bývá velmi obtížná, proto by měla být jeho předcházení věnována maximální pozornost. Prvním krokem k nápravě je problém včas rozpoznat a porozumět individualitě dítěte. Nezbytnou podmínkou pro hledání účinných strategií k postupnému překonávání vzniklých obtíží je spolupráce rodičů, učitele, a i poradenských pracovníků školy. Chceme-li zvolit správný způsob pomoci a integrovat žáky zpět do školy, musíme vzít v úvahu rozdíly mezi záškoláky a dětmi odmítajícími školu.

Metodika řešení postupu při zjištění záškoláctví (žák)

- nutná je přátelská komunikace, neodsuzovat a nehodnotit;
- hovořit zásadně o konkrétním chování dítěte;
- zjišťovat, co dítě konkrétně prožívalo a prožívá;
- zajímat se o jeho názor na jeho chování;
- hledat společné cesty k nápravě;
- má-li žák vůli k nápravě – vytvořit mu podmínky;

Metodika řešení postupu při zjištění záškoláctví (rodič)

- vyjádřit porozumění jejich emocím
- vést rodiče ke komunikaci
- oddělovat osobnost dítěte od jeho konkrétního chování
- vést k porozumění motivaci chování dítěte
- soustředit se na to, co mohou rodiče udělat ke zlepšení situace
- na konci rozhovoru vždy shrnout, co bylo dohodnuto
- dohodnout se na následném sezení k reflexi, jak dohodnutá opatření fungují, případně hledání dalších možností
- vysvětlovat motivaci chování dítěte v souvislosti s rodinným prostředím a výchovným přístupem rodičů

Neomluvenou nepřítomnost

- do součtu 10 vyučovacích hodin** řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem. Projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti a upozorní na povinnost stanovenou zákonem. Seznámí zákonného zástupce žáka s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené nepřítomnosti. Provede zápis z pohovoru, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem žáka. Zákonný zástupce žáka zápis podepíše a obdrží kopii zápisu. TU informuje MPP a předá mu kopii zápisu z jednání.
- Při počtu neomluvených hodin nad 10 hodin** svolává ředitel školy školní výchovnou komisi, které se dle závažnosti a charakteru nepřítomnosti žáka účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, školní metodik prevence, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, popř. další odborníci a zástupce rady školy. Pozvání zákonných zástupců na jednání školní výchovné komise se provádí doporučeným dopisem. O průběhu a závěrech

jednání školní výchovné komise se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší.

- c) **V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin**, ředitel školy zašle bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu. Tato ohlašovací povinnost vychází z platné právní úpravy.
- d) **V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku**, pokud již byli zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postiženi pro přestupek podle ustanovení zákona, je třeba postoupit v pořadí již druhé hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR, kde bude případ řešen jako trestní oznámení pro podezření spáchání trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže. Kopie hlášení o zanedbání školní docházky bude zaslána příslušnému okresnímu úřadu nebo pověřenému obecnímu úřadu.

Postup při řešení podlitin u žáka

Žák s podlitinami Ihned informovat příslušné OSPOD a dohodnout s nimi postup a korekci. Sledovat v budoucnosti chování tohoto dítěte a i to, jak vypadá (známky týrání jak fyzického, tak psychického). Zajišťuje OSPOD, PČR, škola – TU, ŘŠ, MPP

Externí spolupracovníci školy

Situace spojené s rizikovým sexuální chováním

K rizikovému sexuálnímu chování patří předčasný začátek sexuálního života (také zvýšená konzumace pornografie před 15. rokem), vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, promiskuita, prostituční chování, prezentování vlastních explicitně erotických materiálů na internetu, krvavé sexuální praktiky. S rizikovým sexuální chováním se pojí i další faktory jako je asociální chování, agresivita, užívání alkoholu a drog. Dítě může být aktivním konatelem rizikového chování, nebo jeho obětí. Na riziko sexuálního chování může upozornit tzv. triáda symptomů:

- noční pomočování i po dvanáctém roce života
- krutost ke zvířatům
- žhářství

Existují tři základní ukazatele, kdy lze sexuální chování pokládat za škodlivé a kdy by měl učitel zasáhnout:

1. Pokud ho dítě neprovádí v soukromí
2. Pokud vznikne podezření, že při něm nějak zraňuje sebe nebo někoho jiného

3. Pokud se ze sexuálního chování stane nutkavé chování (to znamená, že tomu dítě věnuje tolik prostoru, že zanedbává svoje běžné povinnosti, hygienu, přátele, učení atd.)

Metodika řešení problému

- Při zjištění podezření na rizikové sexuální chování je nutné zavolat rodičům a provést šetření na půdě školy za přítomnosti výchovné komise složené z TU, MPP, VP a vedení školy. Ve složitějších případech zprostředkovat kontakt rodičů se specializovaným pracovištěm, které nabízí psychologické, terapeutické a poradenské služby. Z jednání MPP zhotoví zápis.
- V případě, že rodiče nemají zájem řešit situaci, je potřeba navázat spolupráci s MPP, VP, klinickým psychologem, kteří pak následně osloví příslušné organizace.
- V případě, že se učitel hodnověrným způsobem dozví, že jiný páchá nebo připravuje trestný čin: znásilnění, nedovolené přerušování těhotenství, obchodování s dětmi, pohlavní zneužití, zneužití dítěte k výrobě pornografie, týrání svěřené osoby atd. – je povinen ohlásit na OSPOD nebo na Policii ČR.

Rizikové situace spojené se sebepoškozováním

Existují různé způsoby sebepoškozování s rozdílnou závažností poškození. Nejčastěji pozorovatelným sebepoškozujícím chováním je:

- řezání (žiletkou, střepem atd.)
- pálení kůže
- škrábání
- píchání jehlou
- rozrušování hojících se ran
- značkování rozpáleným kovem nebo například značkovací pistolí
- obrušování popálené kůže
- kousání, údery nárazy
- dloubání, tahání kůže a vlasů, ochlupení atd.

Sebepoškozování se může týkat kterékoliv části těla, nejčastějším místem poškození bývají ruce, zápěstí a stehna. Závažnost poškození může sahát od povrchových ran až po poranění vedoucí k trvalému znetvoření.

Metodika řešení problému:

- Při zjištění sebepoškozování, které dítě koná doma nebo kdekoli mimo školu a není aktuálně ohroženo na životě, je nutné:
- posoudit riziko závažného sebepoškození a v případě přítomnosti odeslat dítě, eventuálně i proti vůli rodičů do spádového psychiatrického oddělení.
- Kontaktovat rodinu, je nutné začít systematicky pracovat v dlouhodobém horizontu s rodiči.
- předat dítě do psychologické péče psychologa pedagogicko – psychologické poradny.
- Motivovat dítě i rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická nebo psychiatrická ambulance.
- Stanovit jasně hranice a pravidla na půdě školy (ideální přístup je takový, ve kterém je sebepoškozování tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům např. lze zavést

pravidlo, že kdykoliv žák pocítuje nutkání k sebepoškozování, může přijít za učitelem, který se mu bude věnovat

V případě přímého ohrožení (žák drží ve škole žiletku, plánuje se řezat, mluví o sebevraždě – učitel, MPP, VP, vedení školy telefonicky přivolá záchrannou službu spádové nemocnice. Žák bude převezen na nejbližší oddělení psychiatrické léčebny – i nedobrovolně. V případě odmítání hospitalizace je možná asistence Policie ČR

Pozn. pedagog může být v některých případech nejdůležitějším dospělým motivujícím dítě ke změně, resp. k vyhledání odborné pomoci. Na druhou stranu bez spolupráce s rodinou je jeho pomoc limitovaná.

Rizikové situace spojené s netolismem

Netolismus značí závislostní chování na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně zejména patří:

- počítačové hry
- sociální sítě
- internetové služby (různé formy chatu)
- virální videa
- mobilní telefony
- televize aj.

Rizika spojená s netolismem se projevují hlavně v oblasti pohybového aparátu a vizuálního systému. Projevují se bolesti šíje, ramen, bederní páteře, drobných kloubů, zápěstí atd. Dalším charakteristickým projevem je RSI (repetition Strain Injury) což je skupina postižení, kterou vyvolávají drobné opakované pohyby při práci s počítačem. Společným znakem je značná bolestivost. Se sedavým způsobem trávení času jsou spojeny i další nemoci jako je cukrovka, obezita a srdeční onemocnění, bolesti očí, pálení a slzení očí, výskyt tiků, zarudlost očních víček a skvrny před očima. Na všechny problémy pak navazují bolesti hlavy.

K příznakům netolismu patří:

- méně vykonané práce
- pocit prázdnoty, když člověk není u počítače
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače
- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače
- rostoucí nervozita a neklid, když člověk nemůže delší dobu hrát
- přemýšlení o počítači, když ho zrovna člověk nepoužívá
- kradení peněz na nákup her
- stále více času potřebného k uspokojení ze hry
- zkreslování, zatajování informací o své závislosti
- hraní kvůli úniku od osobních problémů
- narušené vztahy s rodinou
- zanedbávání učení
- opuštění dřívějších zájmů a přátel
- zhoršující se školní výsledky

Metodika řešení problémů

- Pedagog by si měl všimnout některých z uvedených příznaků. Zásadní je být citlivý, signály nebagatelizovat a nepřehlížet.
- Dále by měl pedagog seznámit rodiče s problematikou a pokud rodiče nebudou považovat chování a příznaky netolismu za rizikové – seznámit je s tímto materiálem a případně jim dát kontakt na některou z poradenských organizací (viz. str. 12-13. Nebo na následující stránky: www.safeinternet.cz, www.e-bezpeci.cz, www.nebudobet.cz, www.poradenskecentrum.cz/pocitacova-zavislost.php

Situace spojené s příslušností k subkulturám

Subkultury jsou přirozenou součástí života dospívajících, inklinace k nim začíná se projevovat kolem třináctého roku. Je důležitým přechodem mezi dětstvím a dospělostí. Negativním dopadem příslušnosti k subkulturám může být osvojení některých norem chování, nejčastěji různé formy závislostního chování (/konzumace drog, ulpívání na jednom druhu činnosti).

Nejčastěji se vyskytující subkultury:

- **Anarchismus** (chování členů může být namířeno proti autoritám, nařízením pravidlům, mají tendence účastnit se demonstrací, pochodů atd., mají však zájem se vzdělávat a jsou ochotni diskutovat o různých společenských tématech);
- **Emo** (Vychází z punku, typické jsou výrazné účesy, doplňky, trika se strohými nápisy, boty značky Converse, není to agresivní hnutí vůči okolí, projevuje apatii ke školním povinnostem, u labilních jedinců může dojít k sebepoškozování);
- **Gothic/Witch** (vychází z odkazů gotických románů 18. stol. Subkultura je také atraktivní pro patologické jedince, projevuje se výrazným líčením, využíváním černé barvy, stříbrných cvočků, ostnů a jiných kovových prvků včetně piercingu, zájem o temné stránky existence člověka. Členové mají zájem o kulturu a umění, hůře navazují sociální kontakty);
- **Hip – hop** (jedná se o hudbu a s ní spojený životní styl. Součástí je i graffiti a měkké drogy, především marihuana. Závislost se projevuje mimo jiné dlouhodobou rezignací na školní povinnosti);
- **Punk** – (výrazné účesy, zvané číra, vysoké boty, kožená nebo džínová bunda osázená cvočky a nášivkami. Členové hnutí mají tendenci obsazovat neobydlené budovy – zakládají tzv. squaty – lokální kulturní centra. Rizika spojená s tímto hnutím jsou

záškoláctví, snížení prospěchu, problémy s autoritami, nadměrná konzumace alkoholu, marihuany, přestupky proti veřejnému pořádku);

- **RPG komunity /síťové PC hry** - (účastník se věnuje tvorbě a rozvoji svojí herní postavy, která je součástí nějakého vlastního světa. Hráč je součástí komunity spoluhráčů. Rizikem je vzdálení se od reality a postupná ztráta zájmu o školní povinnosti, snížené množství prožitků v reálném světě);
- **Ska/Reggae** - (hudební styl jehož příslušníci jsou levicově orientovaní, preferují elegantní oblečení, častý je černobílý kostkovaný vzor na různých částech oblečení. Rizika spojená s tímto hnutím jsou: konzumace syntetických drog, marihuany, přestupky proti veřejnému pořádku)
- **Skinheads** - (extrémně pravicově orientovaná skupina, typické jsou oholené hlavy, vysoké, pevné boty, džínová nebo kožená bunda typu „bomber“ nebo „křivák“, časté jsou nášivky, které dávají najevo příslušnost k podskupině či ideologii. Rizikem je agresivní chování např. vůči menšinám)

Metodika řešení problémů

Samotná příslušnost k subkulturám není trestným činem, nenese automaticky nebezpečí výskytu rizikového chování. Nenechat se zmást zjevem, snažit se akceptovat příslušnost žáka k subkultuře. Je důležité kritizovat chování žáka ne subkultury. Možná rizika subkultury brát jako možná nikoliv jistá. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost se obrátit na orgány činné v trestním řízení (OSPOD).

Rizikové situace spojené s novými náboženskými hnutími

Náboženská hnutí a sekty jsou spojeny s kulty, které v různých situacích využívají psychické manipulace jedince. Kulty rozlišujeme na:

- Náboženské;
- Politické;
- psychoterapeuticko – výchovné;
- komerční;

Charakteristické rysy sekt jsou:

- izolovanost, relativní uzavřenost;
- posilování pocitu výlučnosti;
- udržování nonkonformního opozičního postavení;
- touha po zbudování ideálního společenství;
- zdůrazňování etických rozměrů náboženského života;
- autoritativní systém řízení;
- existence jednotného a vysvětlujícího univerzálního klíče;
- eklekticismus;

Konkrétní hnutí:

1. Společenství svědků Jehovových – neslaví běžné církevní i státní svátky, odmítají i oslavy narozenin. Rizikem jsou i zranění vyžadující krevní transfúzi;
2. Církev Ježíše Krista Svatých posledních dní (mormoni);
3. Společenství Ducha Svatého pro sjednocení světového křesťanstva;
4. Scientologická církev;
5. Satanismus;

Metodika řešení problému

Naslouchat žákům, neodsuzovat, neškatulkovat, snažit se poskytovat co neobjektivně informace o jednotlivých hnutích. Umět diskutovat s žáky na danou tematiku.

Rizikové situace spojené s hazardním hraním

Jako hazardní hraní či hráčství lze označit jakékoliv jednání, které vyžaduje nevratné investice (peníze nebo jinou hodnotu) s vidinou zisku založeného na náhodě nebo nejistém výsledku. Patří sem: peněžité nebo věcné loterie (losy), tomboly, číselné loterie a okamžité loterie, bingo, kurzové, dostihové a jiné sportovní sázky, sázkové hry v kasinu (ruleta, blackjack apod.), výherní hrací přístroje, sázkové hry provozované prostřednictvím centrálního a lokálního loterijního systému, karetní hry a sázkové hry na internetu.

Poměrně novým a častým jevem u mladých lidí je on-line hazardní hra. Jedná se o službu spojenou s peněžitým vkladem do hazardní hry, loterie nebo sázky, která je poskytována na dálku, elektronickou cestou a na individuální žádost příjemce služeb.

Hazardní hraní můžeme dále dělit na:

- **Drobné neorganizované** – jde o všechny formy hry o peníze, jiné statky či protislužby, které probíhají po domluvě mezi jednotlivci či v partě a řídí se specifickými domluvenými pravidly. Ve školním prostředí jde nejčastěji o karetní hry jako je mariáš, poker či oko, dále pak o kostkové hry nebo o částečně dovednostní hru čára. Žáci se dále například mohou i sázet, zda nastane či nenastane nějaká událost.
- **Legálně organizované** – jde o státem a zákony regulované podnikání, které samo sebe často označuje jako zábavní průmysl. Nejčastěji se jedná o menší kamenné provozovny zvané herny s automaty a video-loterijními terminály (VLT), dále o větší kamenná kasina vybavená navíc i ruletami a karetními stoly nebo o virtuální kasina, tj. speciální webové stránky.
- **Nelegálně organizované** – jde o nejnebezpečnější formu hazardu organizovanou nelegálně. Nejsou odváděny žádné daně a zadlužený hráč je často dále vydírán a zapojován do nelegální činnosti.

Fáze vývoje závislosti:

- **fáze výher** – hráč je vtážen do hry a vyhrává. Je příznačná silná euforie. Chce stále více vyhrávat. Zvyšuje částky a roste mu sebevědomí;
- **fáze proher** – Hráč začíná častěji prohrávat, a protože chce peníze získat zpět, sází čím dál častěji. Když už nemá ze svého co sázet, začne si brát z cizích prostředků (okrádá rodinu, zadlužuje se u přátel);

- **fáze zoufalství** – Gambler ztrácí kontrolu nad sebou samým. Při získávání finančních prostředků si může počínat i nezákonně. Gambler trpí častými depresiemi nebo myšlenkami na sebevraždu;

Metodika řešení problému

- Identifikovat problém, citlivě na něho reagovat. Nebagatelizovat ho. · Zmapovat situaci ve třídě – prevalence, názory, informace o problematice;
- Tvorba nástěnky nebo předání informací o rizicích, hráčských bludech, kontaktech na odbornou pomoc;
- Adekvátnost programu a intervencí ve vztahu k věku, potřebám a mentálním schopnostem dítěte;
- Zaměření na změnu postojů a chování;
- Živé interaktivní učení, podpora zájmu a zvědavosti vhodnými zábavnými metodami. · Otevřená hodnotově orientovaná diskuse;
- Realizaci programů navrhují a řídí kvalifikovaní interdisciplinárně orientovaní odborníci;
- Zaměření se na témata, jako je způsob trávení volného času žáků a hospodaření s financemi;
- V mnoha ohledech je úspěšný preventivní přístup k hazardnímu hraní podobný přístupu k návykovým látkám;
- Pedagog může dále do preventivních aktivit zapojit i rodiče;

Hazardní hra v prostorách školy:

- by se neměla tolerovat. U drobných neorganizovaných hazardních her (karty o peníze ve škole atp.) se přes zdánlivou nevinnost jedná o prvotní formy hazardu a je potřeba jim věnovat pozornost, byť nejde o vysoce rizikové aktivity;
- je nutné účinně blokovat hazardní servery na školní internetové síti (počítačové učebny, wifi) - zabezpečený internet na škole a jasná pravidla pro používání informačních technologií;
- V případě podezření, že se nezletilý žák věnuje hazardnímu hraní, by měl učitel (či lépe třídní učitel) v první řadě informovat rodiče žáka při osobním setkání. Podporu v této situaci mohou poskytnout pracovníci školního poradenského pracoviště (metodik primární prevence, výchovný poradce či školní psycholog);
- Pokud rodiče odmítají spolupracovat s pracovníkem školy, je škola oprávněna vyrozumět obecní úřad, tedy sociálního pracovníka z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě vážného či odůvodněného podezření zákon dokonce určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD;
- V případě nutnosti návazné intervence pro žáka či třídní kolektiv je možné se obrátit na oblastního metodika prevence z PPP, který může poskytnout metodickou pomoc či školu případně osobně navštívit;
- Pokud má učitel důvodné podezření, že byl v souvislosti s hazardním hraním spáchán trestný čin (krádež, podvod ublížení na zdraví atp.), měl by o této situaci informovat ředitele školy a v koordinaci s pracovníky školního poradenského

pracoviště zvolit vhodný postup vyšetření události;

- O tomto postupu by měl být vyhotoven písemný zápis;
- Škola má ze zákona povinnost se v případě spáchání trestného činu (či podezření na spáchání) obrátit na orgány činné v trestním řízení, tj. Policii ČR;

Internetové poradny, svépomocné weby a on-line publikace pro hazardní hráče a jejich rodiny:

www.gambling.podaneruce.cz

<http://www.drnespor.eu/>

<http://stopzavislosti.cz/>

<http://poradna.adiktologie.cz/>

<http://www.poradenskecentrum.cz/>

<http://www.magdalena-ops.eu/index.php/o-nas-menu/ke-stazeni/publikace.html>

<http://www.sananim.cz/gambling-ambulance/co-nabizime.html>

<http://pnz.prevent99.cz/sluzby>

Příčiny školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je problémem, jehož řešení vyžaduje náročnou práci s žákem, velmi často v součinnosti s rodinou žáka.

Školní neúspěšnost je obrazem i důsledkem individuálních rozdílů, jednak v osobnosti žáků (např. v úrovni a struktuře nadání, charakteru, zájmu o učení, v emotivitě, motivaci, harmoničnosti či disharmoničnosti osobnosti), jednak v oblasti jejich výkonnosti ve škole a v jejich rodinné výchově.

Neprospěch je často způsoben souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat.

Nejčastěji má na školní úspěšnost nebo neúspěšnost vliv:

- a) osobnost dítěte – speciální vzdělávací potřeby žáka (např. snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace);
- b) odlišné kulturní prostředí a odlišné životní podmínky (nepodnětné rodinné prostředí, žáci ohrožení sociálně nežádoucími jevy, problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole - mezi kamarády, ve třídě, vztah s učitelem);

Řešení školní neúspěšnosti

- V první řadě je nutné podrobit dítě kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny školního neúspěchu;
- Diagnostika žákových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb pak umožní nastavit vhodná podpůrná opatření;
- Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen nastavená podpůrná opatření akceptovat a produktivně zužitkovat;

- Podpůrná opatření jsou volena individuálně na základě zjištěných vzdělávacích potřeb žáků.

Jedná se zejména o:

- a) individuální přístup (motivace, akceptování osobního pracovního tempa, vhodné metody a formy práce);
- b) přímou intervenci učitele;
- c) poskytování individuálních konzultací a doučování;
- d) vypracování plánu pedagogické podpory;
- e) vypracování IVP na základě doporučení PPP;

Postup při řešení školní neúspěšnosti:

1. Práce se žákem;
2. Zvýšená spolupráce s rodinou žáka;
3. Práce se sociálním klimatem třídy;

Rodiče jsou informováni o výsledcích vzdělávání svých dětí zápisy v žákovských knížkách, v rámci konzultačních hodin a rodičovských schůzek. V první fázi zde třídní učitel, popř. učitel daného předmětu, ve kterém žák neprospívá (vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový) informuje zákonného zástupce a společně se domluví na dalším postupu.

1. V případě, že zvolený model není funkční, TU domluví jednání s rodiči a žáky, kteří neprospívají;
2. Je stanoven termín další schůzky, při které se vyhodnotí úspěšnost zvoleného postupu – za vyvolání jednání s rodiči a jeho koordinaci a realizaci odpovídá třídní učitel, popř. výchovný poradce;
3. Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci žáka s výchovným poradcem (případně rodičů, žáka a VP) - diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů);
4. Při vysoké absenci žáka se koná jednání s rodiči preventivně – TU, žák a rodič
5. Na závěr školního roku je v případě potřeby podpora vyhodnocena na společné schůzce s rodiči a žákem (případně v pololetí při ukončení podpůrných aktivit, pokud žák překoná obtíže);
6. V rámci sociálního klimatu třídy je také možné využít pozitivních sociálních vazeb v kolektivu, kdy si žáci v rámci třídy poskytují při výukových obtížích jednoduššího charakteru podporu vzájemně (žáci doučují své spolužáky);

Formy a metody práce využívané při předcházení a řešení školní neúspěšnosti:

Pro efektivitu poskytnutých podpůrných opatření jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým patří zejména:

- zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, tj. podpůrného plánu – zadání práce pro domácí přípravu – dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem;
- možnost plnit zadané úkoly ve volných hodinách ve škole, možnost doučování;
- užívání podpůrných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu;
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu;
- individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva;
- domluva konzultačních hodin, kdy si učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo, učitel zve rodiče současně se žákem, aby je informoval o pravidlech práce, aby se s rodiči dohodl, jak mohou své dítě podpořit.

Rizikové situace spojené s dodržováním pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS

Poruchy autistického spektra (dále jen „PAS“) jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevů chování. V Mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN - 10) jsou označovány jako pervazivní (všepronikající) vývojové poruchy, mezi které jsou řazeny mj. dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom, jiné pervazivní vývojové poruchy, pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná.

Základní diagnostická triáda PAS zahrnuje různou míru narušení v těchto oblastech:

- sociální interakce a sociálního chování,
- verbální i neverbální komunikace,
- v oblasti představitosti a hry, omezených vzorců chování, zájmů nebo aktivit.

Stupeň závažnosti poruch bývá různý, typická je také značná variabilita projevů. I v případě nejlehčích forem postižení zhoršují sociabilitu a ztěžují zařazení jedince do společnosti. Specifika v chování žáků s poruchou autistického spektra PAS jsou celoživotní, některé projevy s věkem mizí, jiné se zase mohou objevit.

Pro předcházení krizových situací spojeným s rizikovým chováním žáků s PAS je nutné dodržovat tato pravidla:

- pravidlo přesnosti, jasnosti instrukcí a zajištění předvídatelnosti
- pravidlo jasné a konkrétní motivace: žáci s PAS musejí více než jedinci bez této poruchy, vědět, proč mají činnost vykonávat. Sociální motivace vzhledem k omezené schopnosti empatie funguje méně.
- pravidlo vyšší míry tolerance: způsoby jednání a komunikace s ostatními žáky i

učiteli, jako např. nevhodné poznámky, netaktní přímočarost, otázky mimo kontext, banální výroky, úzkostné reakce při setkáních s novými lidmi, vulgární vyjadřování atd., kladou vyšší nároky na toleranci ze strany přítomných osob a vyžadují nutnou pedagogickou empatii ve školním prostředí i na akcích konaných mimo školu.

- pravidlo důslednosti v přístupu: spontánnost, rychlá změna původního plánu, nepřesnost a nedodržování stanovených pravidel uvádí žáky s PAS v chaos a nejistotu.
- vyšší míra vizuální podpory: vizuální podpora pomáhá většině žáků při učení a vstřebávání nových informací. Pro většinu žáků s PAS je vizuální informace nezbytnou podporou pro pochopení významu předávané informace smysluplného významu. Pokud chceme, aby si žák s PAS pracovní činnost osvojil, je třeba ji předvést nebo rozkreslit (využít tzv. procesuálních schémat), která lze postupně zjednodušovat a doplnit verbálním vysvětlením.
- nadstandardní řešení obtíží s pozorností: při motorickém neklidu je možné dovolit žákovi s PAS manipulaci s předmětem a činnost, která neruší ostatní a umožňuje soustředění, jako např. mačkáací míček, provázek, gumička. Situace, které jsou ve skupině a vyžadují soustředění, je zapotřebí zejména zpočátku redukovat na minimum.
- vyšší míra vysvětlování sociálně komunikačních pravidel a situací, vyšší míra pomoci v některých situacích, které vyžadují praktický úsudek: u žáků s PAS dochází k odlišnému chápání ironie, sarkasmu, či metafoře, proto je dobré se jim v komunikaci vyhnout, neboť jsou pro ně matoucí a nepříjemné.
- možnost odpočinku, relaxace: pro prevenci vzniku nežádoucího chování, stresu, či afektu způsobeného únavou a „přetažením“, je velmi důležitá možnost odpočinku, která dokáže navodit zklidnění. Pro odpočinek je vhodné vymezit konkrétní prostor.

Doporučený postup školy pro prevenci vzniku problémových situací u žáků s PAS

- Ředitel školy určí pedagogického pracovníka, který bude odpovídat za spolupráci se školským poradenským zařízením, v jehož péči daný žák s PAS je. Tímto pedagogickým pracovníkem by měl být výchovný poradce, školní speciální pedagog či školní psycholog, případně metodik primární prevence.
- Pověřený pedagogický pracovník seznámí s obecnými specifiky diagnózy PAS a zásadami pro předcházení rizikových projevů chování pedagogické i nepedagogické pracovníky školy, kteří budou s žákem v kontaktu při výuce, v družině, při odborném výcviku, v tělocvičně, ve školní jídelně atd., se zásadními a podstatnými informacemi o individuálních zvláštностech a potřebách daného žáka. O této skutečnosti bude vyhotoven písemný zápis s podpisy všech zúčastněných.
- Třídní učitel, případně jím pověřený asistent pedagoga, úzce spolupracuje se zákonnými zástupci žáka a pravidelně je kontaktuje ve snaze získání aktuálních informací o případných změnách. Dle nastavených pravidel školy sám, nebo prostřednictvím určeného pracovníka školy, rovněž kontaktuje klíčového pedagoga školské poradenské zařízení, v jehož péči je žák s PAS veden.
- Třídní učitel, případně jím pověřený asistent pedagoga, pravidelně informuje zákonné zástupce žáka o průběhu vzdělávání. Neprodleně informuje zákonné zástupce žáka a pověřeného pracovníka školy o změnách v chování, změnách aktuálního zdravotního stavu, projevech rizikového chování žáka, o plánovaných nebo náhlých změnách ve školním prostředí oproti nastavenému standardu
- Třídní učitel při práci s třídním kolektivem vždy zohledňuje věk žáků. Způsobem přiměřeným věku žáků formou nejrůznějších metod rozvíjí schopnost diskutovat, pracovat v týmu a respektovat ostatní, uvědomovat si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty a snášenlivosti.

- Třídní učitel v případě potřeby a po dohodě se zákonným zástupcem, spolupracuje s lékařskými specialisty, v jejichž péči žák s PAS je - především praktický lékař pro děti a dorost, dětský psychiatr, případně dětský klinický psycholog

Příklady organizací zaměřených na problematiku PAS:

- Národní ústav pro autismus, z.ú., <http://www.praha.apla.cz/>
- Občanské sdružení poskytující podporu osobám s PAS, <http://www.zasklem.com/> · RAIN-MAN, sdružení rodičů a přátel dětí s autismem (spolek),
- Ostrava, <http://www.rain-man.cz/> Rett Community,
- Spolek rodičů a přátel dívek s Rettovým syndromem, <http://www.rett-cz.com/> · Křesadlo HK, Centrum pomoci lidem s PAS, z.ú., <https://www.kresadlohk.cz/> · Centrum Terapie Autismu, <http://www.cta.cz/o-nas/>
- Jdeme autistům naproti - Olomouc o.s." ve zkratce JAN - Olomouc o.s. , <http://www.jan-olomouc.cz/>
- AUT – Spolek rodičů dětí s PAS, <http://autistickaskola.cz/cs/podporujinas/organizace/aut-spolek-rodicu-deti-s-pas/>
- Občanské sdružení ProCit, z.s., <http://www.autismusprocit.cz/>